

Internationella klimatfrågor och hållbar utveckling m.m.

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16 med bäring på beröringspunkterna mellan klimat, hållbarhet och bistånd.

Under 2015 har flera olika förhandlingsprocesser med bäring på hållbar utveckling avslutats. I mars antogs ett nytt internationellt ramverk för katastrofriskreducering i samband med den tredje världskonferensen om katastrofriskreducering i Sendai, Japan. I juli genomfördes den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba, Etiopien. Vid FN:s toppmöte i New York i september antogs de nya globala hållbarhetsmålen bortom 2015 och den 30 november–11 december träffas statsparterna till FN:s klimatkonvention (UNFCCC) i Paris (COP21) med målsättningen att uppnå en överenskommelse om ett nytt internationellt klimatavtal. Sammantaget innebär dessa internationella processer att utvecklingsagendan förenas med miljö- och klimatagendan, med hållbar utveckling som gemensam nämnare.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet. I betänkandet finns en reservation (C) och ett särskilt yttrande (C).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden.....	6
Internationella klimatfrågor och hållbar utveckling m.m.	6
Övrigt yrkande.....	15
Reservation	17
Internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m., punkt 1 (C).....	17
Särskilt yttrande	18
Internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m., punkt 1 (C).....	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Motion från allmänna motionstiden 2014/15	19
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	19
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkande som avslås av utskottet i förslagspunkt 2	20
Övriga yrkanden.....	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 5,

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 5 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation (C)

2. **Övriga yrkanden**

Riksdagen avslår motion

2015/16:1369 av Ola Johansson (C) yrkande 1.

Stockholm den 12 november 2015

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyy Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutz (MP), Krister Örnfjäder (S), Hans Linde (V), Maria Andersson Willner (S), Serkan Köse (S), Sotiris Delis (M), Anders Österberg (S), Jeff Ahl (SD), Tina Acketoft (FP), Robert Halef (KD) och Jamal Mouneimne (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16 med bäring på beröringspunkterna mellan klimat, hållbarhet och bistånd.

Utrikesutskottet har under tidigare valperiod behandlat internationella miljöfrågor i betänkande 2010/11:UU2. I betänkande 2011/12:UU12 behandlade utskottet kopplingen mellan miljö och utveckling inför FN:s konferens om hållbar utveckling (Rio+20). I utlåtande 2012/13:UU18 Granskning av kommissionens meddelande om ett ramverk för global utveckling efter 2015 fokuserade utskottet på bl.a. klimat och miljö.

Under den nuvarande valperioden har utskottet behandlat frågor om biståndsfinansierade klimatinsatser (2014/15:UU2 och 2014/15:UU2y). Motionsyrkanden om biståndsfinansierade klimatinsatser med anledning av regeringens budgetproposition för 2016 behandlar utskottet inom ramen för 2015/16:UU2.

Sveriges politik för global utveckling behandlas återkommande av utskottet.

Utrikesutskottet inhämtar löpande information om hållbarhetsagendan. Under våren 2015 kallades både biståndsminister Isabella Lövin och statssekreterare Ulrika Modéer vid olika tillfällen till utskottet för att föredra regeringens position i internationella förhandlingar om utvecklingsfinansiering och om de globala utvecklings- och hållbarhetsmålen bortom 2015. Den 19 mars 2015 överlade utskottet med statssekreteraren om Kommissionens meddelande Ett globalt partnerskap för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling efter 2015 (KOM(2015) 44). Den 24 september 2015 föredrog statssekreterare Modéer regeringens arbete med att fram ett nytt biståndspolitiskt policyramverk.

Utskottet deltog med två ledamöter i regeringens delegation till konferensen om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba den 13–16 juli 2015. I samband med att delar av utskottet besökte Genève i april 2015 ägde ett möte rum med Margareta Wahlström, chef för den del av FN-sekretariatet som ansvarar för katastrofriskreducering (UNISDR). Vid utskottets besök i Bryssel den 9–11 september 2015 träffade utskottet bl.a. Neven Mimica, kommissionär med ansvar för utvecklingsfrågor.

Bakgrund

Under 2015 har flera olika förhandlingsprocesser med bäring på hållbar utveckling avslutats. I mars antogs ett nytt internationellt ramverk för katastrofriskreducering i samband med den tredje världskonferensen om

katastrofriskreducering i Sendai, Japan. I juli genomfördes den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba, Etiopien. Vid FN:s toppmöte i New York i september antogs de nya globala hållbarhetsmålen bortom 2015 och den 30 november–11 december träffas statsparterna till FN:s klimatkonvention (UNFCCC) i Paris (COP21) med målsättningen att uppnå en överenskommelse om ett nytt internationellt klimatavtal. Sammantaget innebär dessa internationella processer att utvecklingsagendan förenas med miljö- och klimatagendan, med hållbar utveckling som gemensam nämnare.

Det är mot denna bakgrund som utskottet valt att – inför klimattoppmötet i Paris – behandla motionsyrkanden med bäring på beröringspunkterna mellan klimat, hållbar utveckling och bistånd i detta betänkande.

Utskottets överväganden

Internationella klimatfrågor och hållbar utveckling m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m.

Jämför reservation (C) samt särskilt yttrande (C).

Bakgrund

Klimatfrågan

I FN:s internationella klimatpanels (IPCC) femte rapport om klimatförändringar konstateras att den globala uppvärmningen är ett obestridligt faktum och att människans påverkan på klimatet är tydlig. Det slås vidare fast att fortsatta utsläpp av växthusgaser kommer att resultera i ökad uppvärmning vilket ökar sannolikheten för omfattande och irreversibla effekter för människor och ekosystem. Det anges i rapporten att klimatförändringarnas risker kan begränsas men att detta kräver både omfattade uppsläppsminskningar av växthusgaser och anpassningsåtgärder.

I regeringens budgetproposition för 2016 framförs att klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. I propositionen refereras till IPCC:s ovan nämnda femte utvärderingsrapport om klimatförändringar, och till IPCC:s slutsats om att de globala utsläppen måste börja minska inom det närmaste decenniet och att utsläppen måste avta med 40–70 procent mellan 2010 och 2050 för att därefter fortsätta minska ner till noll eller t.o.m. negativa utsläpp någon gång mellan 2050 och 2100 för att det ska vara möjligt att begränsa den globala temperaturökningen till under två grader. Det konstateras samtidigt i budgetpropositionen att den sammanlagda halten av växthusgaser i atmosfären för närvarande fortsätter att öka.

FN:s arbete med att hantera klimatförändringar inleddes 1992 när FN:s klimatkonvention antogs. Konventionen trädde i kraft 1994. I konventionen stadgas att förekomsten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att skadlig mänsklig påverkan på klimatsystemet undviks. År 1997 antogs det s.k. Kyotoprotokollet som trädde i kraft 2005. I enlighet med principen om ett gemensamt men differentierat ansvar innehöll protokollet bindande åtaganden när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser i ett antal industriländer. Vid statspartskonferensen i Doha 2012 (COP18) nåddes enighet om en andra åtagandeperiod (2013–2020) under Kyotoprotokollet. Den s.k. Dohaändringen av Kyotoprotokollet har godkänts av riksdagen (2014/15:MJU13).

Vid statspartsmötet i Cancún 2010 (COP16) slogs det fast att det var nödvändigt att definiera tydliga mål och tidtabeller för utsläppsbegränsningar i syfte att säkerställa att temperaturökningen jämfört med den förindustriella nivån begränsades till under två grader Celsius.

Vid statspartsmötet i Durban 2011 (COP17) kom parterna överens om den s.k. Durbanplattformen som bl.a. lanserade nya förhandlingar under konventionen i syfte att senast 2015 anta en legalt bindande överenskommelse om utsläppsbegränsningar för perioden bortom 2020. Syftet med statspartsmötet i Paris (COP21) är att enas om ett nytt internationellt klimatavtal för perioden bortom 2020 med målsättningen att den globala uppvärmningen ska hållas under två grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån. Förhoppningen är att ett nytt klimatavtal ska omfatta klimatkonventionens samtliga statsparter. Vid statspartsmötet i Warszawa 2013 (COP19) beslutades bl.a. att alla deltagande stater, inför klimatmötet i Paris, ska lämna in nationella planer om hur respektive land tänker sig att bidra till att begränsa uppvärmningen till under två grader (s.k. Intended Nationally Determined Contributions, INDC).

Finansieringen av utvecklingsländernas klimatsatser är en viktig fråga inom ramen för klimatförhandlingarna. Under klimatkonventionen åtar sig de industrialiserade länderna att tillhandahålla finansiellt stöd till utvecklingsländernas klimatåtgärder. För detta ändamål finns ett antal fonder som är kopplade till klimatkonventionen eller Kyotoprotokollet. Under klimattoppmötet i Köpenhamn 2009 (COP15) beslutades att de utvecklade länderna ska mobilisera 100 miljarder USD per år fr.o.m. 2020 för att finansiera klimatåtgärder i utvecklingsländerna. Principbeslutet om att upprätta den s.k. Gröna klimatfonden fattades i samband med statspartsmötet i Cancún 2010 (COP16). Syftet med fonden är att finansiera utvecklingsländernas utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder.

Sverige och EU inför klimatmötet i Paris

Sverige har konsekvent varit en progressiv kraft över tid när det gäller klimatfrågan och de internationella klimatförhandlingarna. Klimatet framhålls som vår tids ödesfråga i 2015 års utrikespolitiska deklaration, i den senaste regeringsdeklarationen och i budgetpropositionen för 2016.

Inför COP21 har regeringen utvecklat en strategi för ett framgångsrikt klimatmöte i Paris 2015. Strategins övergripande målsättning är att FN:s klimatmöte i Paris ska leda till ett globalt, rättvist och rättsligt bindande klimatavtal som bidrar till att över tid hålla den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. Avtalet skapar förutsättningar för aktörer och ställer krav på länder att ta ansvar i klimatfrågan och att vidta allt mer ambitiösa åtgärder för minskade utsläpp och bidrar till ökad resiliens mot klimatförändringarnas effekter. Utifrån detta övergripande mål har tre delmål identifierats i strategin:

- Ökad ambitionsnivå för utsläppsminskningar (EU, nationellt och globalt)
- Stärkta allianser för ett klimatavtal och globalt hållbar utveckling
- Ett dynamiskt avtal som stödjer ökade klimatåtgärder över tid.

I oktober 2014 beslutade EU:s stats- och regeringschefer om ett ramverk för EU:s klimat och energipolitik fram till 2030. Enligt ramverket ska det övergripande målet för EU:s klimatpolitik vara att begränsa den globala uppvärmningen till under två grader jämfört med den förindustriella nivån. En hörnsten i ramverket utgörs av ett bindande mål om att reducera EU:s interna utsläpp av växthusgaser med minst 40 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Unionens långsiktiga mål är att minska utsläppen med 80–95 procent fram till 2050. Dessa åtaganden bekräftades av miljørådet som den 18 september 2015 antog slutsatser om EU:s förberedelser inför COP21. Slutsatserna lyfter vidare bl.a. fram vikten av att man vid Pariskonferensen enas om ett långtgående och hållbart rättsligt bindande avtal som gäller för samtliga parter och som på ett balanserat och kostnadseffektivt sätt tar upp begränsning, anpassning, finansiering, teknikutveckling och tekniköverföring, kapacitetsutbyggnad samt öppenhet i åtgärder och stöd och som innehåller långtgående nationellt fastställda begränsningsåtaganden. Angelägenheten av att avtalet är dynamiskt över tid när det gäller begränsningsåtaganden framhålls, liksom betydelsen av en ordning för efterlevnad. Behovet av att stärka de globala ambitionsnivåerna redan före 2020 lyfts fram. I slutsatserna betonas också vikten av bl.a. mänskliga rättigheter och jämställdhet inom ramen för klimatåtgärderna.

I miljørådets slutsatser från den 18 september 2015 bekräftar EU åtagandet att bidra till industriländernas mål att gemensamt mobilisera 100 miljarder USD per år fr.o.m. 2020 från en mängd olika källor. Stöd uttrycks också för Gröna klimatfonden. I de slutsatser om klimatfinansiering som EU:s finansministrar antog den 10 november 2015 upprepas bl.a. dessa budskap.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2014/15: MJU13

Miljö- och jordbruksutskottet behandlade klimatpolitiken i betänkande 2014/15: MJU13. Betänkandet rörde bl.a. internationellt klimatarbete, bördefördelningen i klimatavtal, klimatmål inom EU, EU:s utsläppshandelssystem samt jämställdhetsperspektivet i ett klimatsammanhang.

När det gäller internationellt klimatarbete konstaterade miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att alla länder måste vidta åtgärder för att nå målet om högst två graders global temperaturökning jämfört med den förindustriella nivån. Utskottet betonade även att Sverige ska vara ledande i omställningen till ett samhälle med mycket låga utsläpp av växthusgaser och minska utsläppen av växthusgaser i den takt som behövs för en globalt hållbar utveckling. Vidare uttryckte utskottet bl.a. stöd till regeringens Strategi för ett

framgångsrikt klimatmöte i Paris. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna reserverade sig gemensamt mot utskottets ställningstagande. Reservanterna framhöll bl.a. att Sverige måste vara pådrivande för att EU ska driva en ambitiös klimatpolitik. Reservanterna betonade också bl.a. att Sverige måste arbeta i parallella spår för att länder, kommuner och företag ska vidta klimatfrämjande åtgärder som går långt utöver det som bestäms av FN-avtal, och att Sverige borde driva klimatfrågorna inom ramen för alla relevanta internationella och bilaterala samarbeten. Vidare framhölls bl.a. klimatinvesteringar i andra länder, höga ambitioner vad gäller klimatbiståndet, vikten av att begränsa kortlivade klimatgaser i atmosfären och det angelägna i att fasa ut fossilbränslesubventioner.

När det gäller bördefördelningen i klimatavtal m.m. konstaterade miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att ett globalt klimatavtal bör vara rättvist, rättsligt bindande och bidra till att hålla den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. Vidare framhölls bl.a. att alla länder som vill bli part till protokollet antar och upprätthåller ett åtagande för att begränsa eller minska sina utsläpp, och att avtalet främjar att länderna rör sig mot alltmer ambitiösa och omfattande åtaganden. Utskottet konstaterade att de rika länderna har ett ansvar att gå före och leda arbetet med att minska utsläppen. Finansiellt stöd, teknikutveckling, teknikspridning och kapacitetsutveckling framhölls som viktigt för fattiga och särskilt utsatta länder. Sverigedemokraterna respektive Vänsterpartiet reserverade sig mot miljö- och jordbruksutskottets ställningstagande. Sverigedemokraterna framhöll i sin reservation bl.a. att regeringen inom EU och i globala förhandlingar borde verka för att bördefördelningen när det gäller minskade utsläpp av klimatgaser ska ha en tydlig koppling till nationernas faktiska utsläpp. Vänsterpartiet betonade i sin reservation bl.a. att ett nytt globalt klimatavtal ska vara rättvist i så måtto att industriländer ska ta ett större ansvar än utvecklingsländer.

När det gäller klimatmål inom EU framhöll miljö- och jordbruksutskottet i sitt ställningstagande att EU ska kunna minska utsläppen med 50 procent till 2030. Mot detta reserverade sig Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna gemensamt. Även Sverigedemokraterna respektive Vänsterpartiet reserverade sig. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna framhöll i sin reservation bl.a. att alliansregeringen inom EU drivit att medlemsländerna skulle enas om ett klimatmål där utsläppen minskade med sammanlagt 50 procent till 2030. Internt inom EU skulle en minskning om 40 procent uppnås, under förutsättning att det skedde genom en kostnadseffektiv fördelning mellan EU:s medlemsländer, medan den resterande minskningen om 10 procent skulle uppnås via internationella mekanismer i samband med att andra utvecklade länder tog sin andel av utsläppsminskningarna. Sverigedemokraterna framhöll i sin reservation bl.a. att regeringen borde driva att EU inte ska anta väsentligt större mål om en minskning av utsläpp av växthusgaser än världens övriga stora utsläppsländer. Vänsterpartiet framförde i sin reservation att Sverige borde driva kravet att EU

höjer klimat- och energimålen till 2030, så att EU bl.a. skulle minska utsläppen av växthusgaser med 60 procent till 2030 jämfört med 1990.

När det gäller EU:s system för utsläppshandel konstaterade miljö- och jordbruksutskottet i sitt betänkande att förhandlingar om en mekanism för att stabilisera utbudet av utsläppsrätter slutfördes våren 2015 med målsättningen att handelssystemet bättre än tidigare skulle styra mot förnybar energi och energieffektivisering. Den marknadsstabiliserande reserven ska enligt överenskommelsen bildas 2019. Vänsterpartiet reserverade sig och framhöll att EU:s utsläppshandelssystem borde reformeras i grunden genom att öka priset på nedsmutsning.

När det gäller jämställdhetsperspektivet i klimatsammanhang angav miljö- och jordbruksutskottet i sitt ställningstagande att jämställdhet bör vara en vägledande princip i klimatarbetet som bör integreras i den nya klimatöverenskommelsen. Vänsterpartiet betonade i sin reservation bl.a. att Sverige bör vara drivande för att jämställdhetsperspektivet och vikten av kvinnors delaktighet särskilt lyfts fram i alla klimatpolitiska sammanhang internationellt och att en effektiv klimatanpassning förutsätter bakomliggande genusanalyser.

På samtliga punkter beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag.

Klimat, hållbar utveckling och bistånd

I september antogs FN:s nya globala hållbarhetsmål (Sustainable Development Goals). Antagandet föregicks av en överenskommelse i Addis Abeba om hur den nya globala hållbarhetsagendan ska finansieras. I slutsatserna från denna tredje internationella konferens om utvecklingsfinansiering (Addis Abeba Action Agenda) framhålls bl.a. vikten av inhemsk resursmobilisering, kapital från den privata sektorn och internationellt utvecklingsbistånd som viktiga finansieringskällor för utvecklings- och hållbarhetsagendan. När det gäller utvecklingsbistånd upprepade många givarländer målsättningen att 0,7 procent av BNI ska gå till internationellt bistånd och att mellan 0,15 och 0,20 procent av BNI ska gå till de minst utvecklade länderna. Slutsatserna välkomnar EU:s kollektiva åtagande om att uppnå målet om 0,7 procent av BNI till bistånd under löptiden för den nya globala hållbarhetsagendan, och att EU på kort sikt ska uppnå målet om 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna samt uppnå 0,20 procent under hållbarhetsagendans löptid.

De nya hållbarhetsmålen, som antogs i New York i september, syftar till att utrota fattigdom och främja en hållbar utveckling – ekonomiskt, socialt och miljömässigt - på ett integrerat sätt. I slutsatserna från högnivåmötet om hållbarhetsmålen framhålls att social och ekonomisk utveckling är beroende av ett hållbart utnyttjande av naturresurserna. Det framhålls vidare att alla stater måste arbeta för ett ambitiöst och universellt klimatavtal inför COP 21 i Paris, och det betonas att resultatet från COP21 bör bestå av ett protokoll eller något annat juridiskt bindande utfall under UNFCCC som är tillämpligt för

alla parter och som berör bl.a. utsläppsreduktion, anpassning, finansiering, teknologiutveckling, teknologiöverföring och kapacitetsutveckling.

De 17 hållbarhetsmålen ska styra det internationella utvecklings- och hållbarhetsarbetet fram till 2030 och är universella och giltiga för alla, såväl på nationell och regional nivå som på global nivå. Bland målen inkluderas flera miljörelaterade mål, bl.a. ska åtgärder vidtas för att främja motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter, och utvecklingsländernas klimatinsatser ska stödjas.

I processen med att utarbeta de globala hållbarhetsmålen har Sverige arbetat för att säkra genomslag för bl.a. jämställdhet, miljö- och klimathänsyn, hållbarhet, sysselsättning och anständiga arbetsvillkor. I regeringsdeklarationen framhålls att Sverige ska ta en ledande roll i genomförandet av FN:s nya globala mål för hållbar utveckling.

Motionerna

I motion 2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 5 framhålls att klimatfrågan kräver en utrikespolitik som antar utmaningen om att tvågradersmålet ska uppnås. Det anges att Sverige måste fokusera på klimatfrågorna inom ramen för alla relevanta internationella och bilaterala samarbeten. Mot denna bakgrund yrkas att regeringen bör redovisa hur man avser att säkerställa ett fortsatt klimatfokus i utrikespolitiken efter 2015.

I partimotion 2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 5 framhålls vikten av klimatåtgärder som bidrar till stärkt säkerhet. I motionen framförs bl.a. att de globala miljöutmaningarna och klimatförändringarna utgör ett av de allvarligaste hoten mot människors säkerhet och levnadsvillkor runt om i världen. Det anges att en stor andel av dagens konflikter bottnar i miljörelaterade faktorer, och att den snabba befolkningstillväxten i kombination med klimatförändringar riskerar att leda till ytterligare spänningar med nya konflikter och ökade flyktingströmmar som följd. Mot denna bakgrund förespråkas bl.a. dels att utsläppen av växthusgaser, och därmed temperaturökningen, begränsas till en så låg nivå som möjligt, dels att en klimatanpassning är avgörande för att förebygga att konflikter och ofrivilliga migrationsströmmar uppstår. Vidare framhålls bl.a. att biståndet är ett betydelsefullt verktyg för att begränsa klimatförändringarna och motståndskraften mot dess negativa effekter. I det sammanhanget betonas vikten av att fortsätta arbetet med att klimatsäkra biståndet.

I kommittémotion 2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 20 anges att sambandet mellan säkerhet och klimatförändringar är starkt. Vidare anges att det globala hållbarhetsarbetet måste påskyndas. Det framhålls bl.a. att Sverige ska vara ledande i det internationella klimatarbetet, särskilt inom EU, i syfte att uppnå ett klimatavtal som innebär att den globala uppvärmningen kan hållas under två grader. I motionen betonas att användandet av fossila bränslen måste upphöra på sikt, och att användningen av fossil energi globalt inte bär sina kostnader. Enligt motionärerna är det

viktigt att det utvecklas en gemensam energimarknad inom EU med minskad användning av fossila bränslen. Vidare betonas vikten av anpassningsåtgärder för att kunna hantera klimatförändringarnas effekter. Det anförs att biståndet har en viktig roll att spela för att främja miljön och en hållbar utveckling, och att det är viktigt att klimatsäkra biståndet. Därutöver lyfts ett antal klimatpolitiska styrmedel, som exempelvis skatt på koldioxidutsläpp, väl fungerande system för utsläppshandel m.m., fram som viktiga verktyg för att begränsa koldioxidutsläppen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet framhåller att klimathotet är vår tids ödesfråga. Utskottet ser med oro på de slutsatser som dras i IPCC:s femte utvärderingsrapport. Samtidigt framhåller utskottet att mänskligheten fortfarande har möjlighet att mildra klimatförändringarnas negativa konsekvenser genom att besluta om utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder. Mot denna bakgrund understryker utskottet vikten av att klimatmötet i Paris (COP21) resulterar i ett globalt, rättvist och rättsligt bindande klimatavtal som bidrar till att över tid hålla den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt.

Utskottet noterar med oro rapporter om att den kumulativa nivån på de nationella planer om utsläppsbeskränningar (INDC) som lämnats in inför Parismötet inte ser ut att vara tillräckligt för att begränsa den globala uppvärmningen till under två grader. Utskottet betonar därför det angelägna i att ett kommande klimatavtal till sin karaktär är dynamiskt och möjliggör ökade klimatåtgärder över tid. Utskottet välkomnar att EU:s miljøråd den 18 september 2015 antog slutsatser om EU:s positioner och förberedelser inför klimatmötet i Paris, inklusive vikten av att ett avtal är dynamiskt över tid. I likhet med vad utskottet anförde i betänkande 2013/14:UU12 anser utskottet att Sverige och EU fortsatt måste bidra till att mobilisera klimatfinansiering. Utskottet välkomnar därför att EU i nämnda slutsatser bekräftar åtagandet att bidra till att mobilisera 100 miljarder USD per år i klimatfinansiering fr.o.m. 2020.

Men anledning av motion 2014/15:2321 yrkande 5, partimotion 2015/16:2174 yrkande 5 och kommittémotion 2015/16:2971 yrkande 20 vill utskottet i tillägg till ovanstående anföra följande.

Regeringen har i den utrikespolitiska deklARATIONEN för 2015 och i 2015 års regeringsdeklARATION framhållit att klimathotet är vår tids ödesfråga. I regeringens Strategi för ett framgångsrikt klimatmöte i Paris framhålls att klimatfrågan är en mycket viktig fråga i utrikes-, handels- och säkerhetspolitiken.

Begränsad klimatpåverkan utgör ett av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt. Utskottet har inhämtat att miljö kvalitetsmålen ska integreras även i det internationella arbetet och att regeringen under 2016 fortsatt kommer att bedriva samarbete med länder som är av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Utskottet har vidare

inhämtat att regeringen verkar för att stärka samarbetet med de minst utvecklade länderna och länder som är särskilt utsatta för klimatförändringarnas effekter, och att klimatfrågan är prioriterad i det svenska bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet. Utskottet har också inhämtat att Sverige ska vara pådrivande för att EU ska stärka sin roll som internationell föregångare i klimatfrågan.

EU har antagit en handlingsplan för klimatdiplomati. I utrikesrådets slutsatser om klimatdiplomati från juli 2015 uppmanas den höga representanten och kommissionen att återrapportera till rådet om resultatet av klimatmötet i Paris, och dess följder för inriktningen på unionens fortsatta klimatdiplomati.

Utskottet utgår från att Sverige och EU även i fortsättningen är ledande i det internationella klimatarbetet och förutsätter att Sverige och EU även efter klimatmötet i Paris aktivt säkerställer att klimatfrågan står högt upp på den utrikespolitiska dagordningen och tas upp inom ramen för alla relevanta internationella och bilaterala samarbeten.

Klimatförändringarnas konsekvenser för fred och säkerhet har berörts bl.a. inom ramen för FN. På begäran av generalförsamlingen utarbetade generalsekreteraren 2009 en rapport om klimatförändringarnas möjliga konsekvenser för fred och säkerhet. I juli 2011 uppmärksammade FN:s säkerhetsråd frågan om klimatförändringarnas möjliga effekter på fred och säkerhet i ett ordförandeskapsuttalande. Länken mellan klimatförändringar och global säkerhet debatterades i säkerhetsrådet i juni 2015.

Utskottet är väl medvetet om att det finns en risk att klimatförändringar underblåser eller bidrar till att skapa nya konflikter, och framhåller att det främsta medlet för att undvika en ökad konfliktnivå till följd av klimatförändringar är att verka för ett globalt klimatavtal som både begränsar utsläppen av växthusgaser och innehåller ett långsiktigt och kvalitativt mål om en anpassning till klimatförändringarnas effekter. Utskottet konstaterar att detta också är regeringens position inför klimatmötet i Paris.

De globala miljöutmaningarna och klimatförändringarna utgör ett av de allvarligaste hoten mot människors säkerhet och levnadsvillkor runt om i världen. Redan i dag bottenar en stor andel av världens konflikter i miljörelaterade faktorer, och den snabba befolkningstillväxten i kombination med klimatförändringar riskerar att leda till ytterligare spänningar med nya konflikter och ökade flyktingströmmar som följd.

Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären stiger. Det är därför angeläget att världens länder tillsammans anstränger sig för att begränsa utsläppen och temperaturökningen till en så låg nivå som möjligt. Klimatförändringarna slår ofta särskilt hårt mot fattiga länder som varken har särskilt stor skuld till klimatförändringarna eller möjligheter att anpassa sig till kraftigt förändrade livsvillkor. Klimatförändringarna påverkar våra ekosystem i grunden och våra livsvillkor. Detta innebär bl.a. förändrade förutsättningar för livsmedelsproduktionen och tillgången till färskvatten.

Klimatförändringar leder till förändrade livsvillkor, vilket i sin tur riskerar att leda till eller förstärka säkerhetspolitiska risker och konflikter. Utifrån ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det viktigt med bra klimatscenarier. Ett framgångsrikt klimatanpassningsarbete är avgörande för att förebygga konflikter och uppkomsten av stora ofrivilliga migrationsströmmar. Sambandet mellan klimatförändringar och konflikter är starkt. Klimatförändringar riskerar att leda till allvarliga bristsituationer, vilket i sin tur riskerar att leda till konflikter och stora migrationsströmmar.

Utskottet upprepar vad det angav i betänkande 2013/14:UU12 om att Sverige ska vara en tydlig röst för att bryta fossilberoendet. Utskottet understryker att omställningen från fossila till förnybara energikällor är central för att minimera den globala uppvärmningen och framhåller vikten av att subventioner på fossil energi avskaffas. Utskottet har inhämtat att Sverige har för avsikt att även i fortsättningen verka för en global utfasning av subventioner av fossila bränslen samt att stärka arbetet för att öka utvecklingsländernas tillgång till förnybar energi och förnybart producerad el för en långsiktigt hållbar utveckling. Utskottet noterar även att Sverige är aktivt i bl.a. vängruppen Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform som syftar till att främja utfasningen av fossilbränslesubventioner.

Utskottet noterar att Europeiska rådet i sina slutsatser från den 19 mars 2015 tog ställning för att bygga upp en energiunion inom EU, med utgångspunkt i en framåtblickande klimatpolicy. Utskottet noterar också att utrikesrådet i juli 2015 antog slutsatser om den externa dimensionen av energiunionen, med fokus på en handlingsplan för EU:s energidiplomati. Utskottet noterar vidare att det av slutsatserna bl.a. framgår att EU inom ramen för partnerskap och dialog på energiområdet ska främja hållbara energislag och energieffektivisering samt att energidiplomatin ska samordnas med unionens handlingsplan för klimatdiplomati.

Utskottet välkomnar antagandet av FN:s nya globala mål för hållbar utveckling och konstaterar att grunden därmed är lagd för att skapa ett universellt ramverk för hållbar utveckling där den sista byggstenen utgörs av ett framgångsrikt klimatmöte i Paris. Utskottet har en positiv inställning till att målen är tillämpliga även i Sverige och till att Sverige – som framgår av regeringsdeklarationen – ska ta en ledande roll i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen. Utskottet noterar i detta sammanhang att den svenska regeringen har tagit initiativ till en högnivågrupp med nio ledare från olika delar av världen för att säkerställa att de 17 globala målen och 2030-agendan genomförs på alla nivåer i samhället. Utskottet noterar vidare att det i regeringsdeklarationen anförts att Sverige ska gå före med en samstämmig politik som tar hänsyn till fattiga människors perspektiv, mänskliga rättigheter och planetens gränser, och att regeringen har aviserat en nystart för Politiken om Global Utveckling, som ska redovisas för riksdagen i en skrivelse våren 2016.

Utskottet framhåller att det svenska biståndet är ett centralt instrument för förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot

miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer, och konstaterar att detta är ett delmål i den biståndspolitiska plattformen. Utskottet noterar att den förutvarande regeringen antog en resultatstrategi för globala insatser för en miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling för perioden 2014–2017. Verksamheten inom ramen för strategin syftar till att bidra till en global miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling som i sin tur bidrar till att tillgodose fattiga människors behov av livsmedel, energi och rent vatten. Detta uppnås bl.a. genom begränsad klimatpåverkan och genom att öka fattiga människors anpassning till och motståndskraft mot negativ miljöpåverkan och klimatförändringar. Utskottet noterar också att det i budgetpropositionen för 2016 framgår att regeringen vill lägga större tonvikt på bl.a. miljö och klimat inom biståndet samt att det är regeringens ambition att utvecklingssamarbetet ska bidra till att den globala agendan för hållbar utveckling uppnås. I en skrivelse till riksdagen avser regeringen att presentera ett nytt biståndspolitiskt policyramverk som har den globala hållbarhetsagendan som utgångspunkt. Budgetpropositionen i denna del hanteras av utskottet inom ramen för betänkande 2015/16:UU2.

Miljö, klimat och en grön ekonomi är framträdande teman även inom EU:s bistånd. I EU:s biståndspolicy Agenda for Change föreskrivs att EU:s utvecklingssamarbete ska främja en grön ekonomi. Detta välkomnas av utskottet.

När det gäller faktiska biståndsinsatser på miljö- och klimatområdet kan utskottet konstatera att Sverige bl.a. stöder flera multilaterala fonder som är kopplade till klimatkonventionen eller dess protokoll. I samband med en givarkonferens hösten 2014 utfäste Sverige 4 miljarder kronor till den s.k. Gröna klimatfonden under perioden 2015–2018. Sverige är därmed den största givaren per capita till fonden, vars syfte är att finansiera insatser för utsläppsbegränsningar och anpassningsåtgärder i utvecklingsländer. Sverige är även en betydande givare till Globala miljöfaciliteten, de minst utvecklade ländernas fond och Anpassningsfonden. Utskottet har inhämtat att det pågående arbetet med att integrera ett miljö- och klimatperspektiv i allt utvecklingssamarbete fortsätter, bl.a. genom att Sida på regeringens uppdrag ska öka integrationen av miljö- och klimatfrågor i sin verksamhet.

Vad gäller klimatpolitiska styrmedel konstaterar utskottet att denna kategori av frågor har hanterats av bl.a. miljö- och jordbruksutskottet i exempelvis betänkande 2014/15:MJU13.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion 2014/15:2321 (C) yrkande 5, partimotion 2015/16:2174 (M) yrkande 5 och kommittémotion (M) 2015/16:2971 yrkande 20.

Övrigt yrkande

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsbehandling enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs

betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsbehandling under valperioden 2014–2018 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2014.

Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att det yrkande som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuellt för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott motionen.

Reservation

Internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m., punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 5 och

avslår motionerna

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 5 och

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Ett ohållbart utnyttjande av världens ekosystem håller på att dramatiskt försämra livsmöjligheterna och uttömma oersättliga naturvärden för kommande generationer. Miljön och klimatet utgör därför den kanske allvarligaste utmaning som världen står inför.

En hög ambitionsnivå i de internationella FN-förhandlingarna samt bindande avtal är avgörande för att klimatmålen ska nås. Det finns dock en stor risk för att ambitionsnivån inom ramen för FN-förhandlingarna blir för låg i förhållande till vad som behöver göras för att nå tvågradersmålet. Därför måste Sverige arbeta i parallella spår för att länder, kommuner och företag vidtar klimatåtgärder som går utöver det som bestäms av FN-avtal. Detta arbete inbegriper en utrikespolitik som med ett stort mått av ansvarskännande antar utmaningen om att tvågradersmålet ska uppnås, och att jordens fattiga får berättigat stöd för att kunna ta del i en global grön omställning. Jag anser därför att regeringen i särskild ordning bör redovisa hur man avser att säkerställa ett samlat klimatfokus i utrikespolitiken efter 2015.

Särskilt yttrande

Internationellt klimat- och hållbarhetsarbete m.m., punkt 1 (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

Av betänkandet framgår regeringens planer vad gäller såväl ett nytt biståndspolitiskt policyramverk som en s.k. nystart för politiken för global utveckling. Ingen av dessa frågor behandlas i detta betänkande i sak. Det kan således inte anses att riksdagen genom att omnämna de båda frågorna har prövat dem i sak. Om så hade varit fallet skulle kravet på en annan ordning också ha behövt prövas i enlighet med Centerpartiets motion 2015/16:3209 Bistånd för hållbar utveckling yrkande 1. Denna motion behandlas i 2015/16 UU2.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:2321 av Kerstin Lundgren (C):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa hur man tänker säkerställa ett fortsatt klimatfokus i utrikespolitiken efter 2015.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:1369 av Ola Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste driva på för ökat klimatbistånd i internationella förhandlingar och att Sveriges klimatbistånd måste öka, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2174 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av klimatåtgärder som bidrar till en stärkt säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2971 av Karin Enström m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen i avsnitt 4.3 Miljö och klimat och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkande som avslås av utskottet i förslagspunkt 2

Övriga yrkanden

Motion	Motionär	Yrkande
2015/16:1369	Ola Johansson (C)	1
